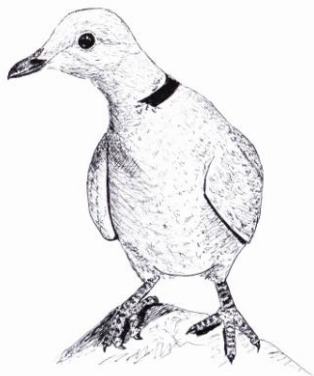

Moudivláček

Obsah

- Jak dopadl VTV Kladecko?.....2
- Zajímavá pozorování.....3
- Hnízdění Zpěvanek.....4
- Genocida motáků.....5
- Nový web.....6
- Podzimní exkurze MOS.....6
- Komiks.....8
- Publikujte v Moudivláčkovi.....8
- Navštivte kanál MOS na YouTube.....8

Vážení čtenáři,

sedím ve starém seníku, poslouchám dešťové kapky dopadající na dřevou střechu a přemýšlím, o čem by měl být úvodník do nového čísla Moudivláčka. Pro vazy vody stékají z rozpadající se ipy a k uším mi doléhá ohlušující řev rozvodněných potoků, které se divoce ženou jindy suchými koryty, a berou vše, co jim stojí v cestě. Počasí, že by ani ornitologa do terénu nevyhnal.

Vždyť ano, že by ani ornitologa do terénu nevyhnal! Konečně mi svitlo – vždyť právě takové počasí nahrává všem opozdilcům, stejně jako mě, aby začali přepisovat svá data pro atlas hnízdního rozšíření ze zápisníků do ornitologické databáze. Že by právě tento nečas objednali samotní tvůrci atlasu?

Vytahuju promočený zápisník a listuju slepenými listy. To ta poslední sezóna utekla! Mnoho úspěšných exkurzí k vítání ptačího zpěvu, do toho mapování právě pro atlas, JPSP a další projekty. Pak krátký změna v podobě Výzkumného terénního víkendů (viz níže), dalších pár hodinovek a už konec června. A než jsme se stihli nadechnout, mnoho členů MOS se přesunulo na severní Moravu do Bartošovic na akci Acrocephalus nebo na Červenohorské sedlo, chytat již táhnoucí ptáky.

Odvrátím oči od drobným písmem hustě popsaných stránek a znovu se zakoukám do deště. Nezbyvá než se vrátit k počítači a vesele se pustit do přepisování. Věřím, že sychravé počasí a chvíle mezi přeťukáváním hodinovek Vám příjemní i přečtení nového Moudivláčka.

Kateřina Ševčíková

Jak dopadl výzkumný terénní víkend Kladecko?

Na první červnový víkend roku 2017 (2. – 4. 6.) zorganizoval Moravský ornitologický spolek již sedmý ročník výzkumného terénního víkendu (VTV). Vzhledem k tomu, že probíhal poslední rok atlasového mapování, akce byla směřována do oblasti jen spoře pokryté údaji o hnízdění nejen vzácných, ale i běžných druhů ptáků, na tak zvanou „Českomoravskou ostudu“. Celý víkend se tedy nesl ve znamení hodinovek a zjišťování pokud možno co nejvyšší kategorie hnízdění pro jednotlivé druhy.

Základnou se nám stala prostorná turistická ubytovna v Kladkách. Nakonec se sešlo jen pět účastníků, každý tak měl k dispozici minimálně dva pokoje. Ale i přes malý počet mapovatelů jsme zvládli udělat 17 hodinovek v pěti kvadrátech (6365, 6366, 6367, 6465, 6466). Celkem jsme pozorovali 80 druhů ptáků a tři ptáky se podařilo odchytit.

Akce byla zahájena v pátek odpoledne, kdy jsme se ve trojici sešli na základně. Vzhledem k tomu, že motorizovaná část měla dorazit až pozdě v noci, byla veškerá činnost omezena pouze na krátkou procházku po okolí, odchty a vyměňování zážitků.

V sobotu brzy ráno jsme autem vyrazili jihozápadním směrem, kde jsme okolo Velkých Opatovic a Horního Štěpánova prováděli hodinovky. Něco po poledni jsme se posbírali zpět do auta a po krátké zastávce v Jevičku a u nedalekého rybníka jsme se vrátili na základnu. Díky velmi horkému počasí jsme se rozhodli nemapovat a udělali jsme si na chatě siestu: opekli jsme kabanos a blíže k večeru roztáhli sítě na odchyt ptáků. Za ptáky jsme znovu vyrazili až při západu slunce. Vyjeli jsme jižním směrem do Konice a dále na Benešov. Snahou bylo zmapovat chřástaly polní a křepelky. Nicméně jsme i přes provokování nahrávkami zjistili pouze spoustu kvákajících rosníček a dvě osiřelá liščata. Něco k půlnoci jsme to vzdali a vrátili se zpět na ubytovnu.

Nedělní brzké ráno jsme opět vyrazili do terénu. Motorizovaná skupina z Čech se přesunula do oblasti Jevička, kde provedla dvě hodinovky a uháněla k domovům. Moravská jednotka se pohybovala v okolí Kladek, „hodinovkovalo“ se především na sever a na východ od obce. Po návratu na základnu jsme zkontrolovali prosklenou zastávku na návsi, u které jsme našli čerstvě zabitého drozda zpěvného. Po poledni jsme předali chatu a zbývala již jen cesta domů.

A co zajímavého jsme viděli? Žádné z očekávaných „špeků“, jako například strnada lučního, pěnici vlašskou nebo lejska malého, jsme nezaznamenali. A tak mezi zajímavější pozorované druhy můžeme řadit včelojeda, čápa černého, doupňáka, krutihlava a další šplhavce nebo i křepelku. Pozorovat rarity však nebyl cíl této akce, velký význam mají záznamy i běžných druhů ptáků, zvláště pak potěšilo pozorování vyšší kategorie hnízdění, nějaké „céčko“. A samozřejmě spokojení můžeme být s vysokým počtem hodinovek.

Závěrem nezbyvá než poděkovat všem účastníkům za ohromný kus práce, který odvedli. Velký dík patří i všem ostatním, kteří pomáhali s hledáním ubytování,

propagační akce... Velký dík patří i za ubytování na útulné turistické základně. Za finanční podporu akce děkujeme České zemědělské univerzitě v Praze.

Odhycené druhy (v závorce počet odhycených jedinců): krutihlav obecný (1), sýkora koňadra (1), strnad obecný (1)

Pozorované druhy (bližší informace lze vyhledat na birds.cz): čáp černý, čáp bílý, volavka popelavá, kachna divoká, káně lesní, včelojed lesní, moták pochop, poštolka obecná, bažant obecný, křepelka polní, lyska černá, čejka chocholatá, holub domácí, holub hřivnáč, holub doupňák, hrdlička zahradní, hrdlička divoká, kukačka obecná, rorýs obecný, žluna zelená, žluna šedá, datel černý, strakapoud velký, krutihlav obecný, skřivan polní, vlaštovka obecná, jiříčka obecná, konipas bílý, konipas horský, střízlík obecný, pěvuška modrá, červenka obecná, rehek domácí, rehek zahradní, kos černý, drozd zpěvný, drozd kvíčala, drozd brávník, pěnice černohlavá, pěnice hnědokřídla, pěnice pokřovní, pěnice slavíková, rákosník obecný, rákosník zpěvný, rákosník velký, cvrčilka říční, sedmihlásek hajní, lejsek šedý, lejsek bělokrký, budníček menší, budníček větší, budníček lesní, králíček obecný, králíček ohnivý, mlynařík dlouhoocasý, sýkora koňadra, sýkora modřinka, sýkora uhelníček, sýkora parukářka, sýkora babka, brhlík lesní, šoupálek dlouhoprstý, sojka obecná, krkavec velký, kavka obecná, vrána obecná šedá, vrabec domácí, vrabec polní, ťuhýk obecný, špaček obecný, žluva hajní, pěnkava obecná, zvonohlík zahradní, zvonek zelený, stehlík obecný, čížek lesní, konopka obecná, dlask tlustozobý, křivka obecná, strnad obecný

Kateřina Ševčíková, e-mail: sevcikovaka(at)seznam.cz

Zajímavá pozorování ze střední Moravy (duben – září 2017)

V tomto období byla zaznamenána řada zajímavých ornitologických pozorování. Jako nejvýznamnější, a to nejen pro Českou republiku, ale i v kontextu celé střední Evropy, stojí za pozornost prokázané hnízdění labutě zpěvné. Na rybníce v Chropyni se podařilo páru tvořenému známou Zpěvankou a samcem, se kterým rok žila v páru, vyhnízdit a vylíhla se jim 4 mláďata. Z nich se pak jedno ztratilo, takže momentálně se stále zdržuje pár a 3 mláďata. Vzácně dnes tyto labutě hnízdí také v Maďarsku a Polsku, ale toto hnízdění je jistě jednou z největších hnízdních událostí u nás, navíc v období probíhajícího mapování hnízdního rozšíření ptáků.

Zajímavé a zcela nečekané bylo také zjištění zpívajícího samce strnada severního v Jeseníkách. Úvahy o hnízdění se tady nenaplnily, ale šlo o opravdu výjimečný záznam, v zemích mimo hnízdní areál zcela neznámý.

Na jaře se několik dní zdržovala v Tovačově berneška bělolící, na pískovnách se objevily v dubnu a květnu potáplice severní a na Chomoutovském jezeru 4 potápky žlutorohé.

Z brodivých stojí za zmínku pozorování volavky červené v dubnu a květnu a potom v srpnu a září. Na několika místech střední Moravy byli pozorováni v tuto dobu jednotliví ptáci. Volavka stříbřitá byla pozorována v srpnu v Tovačově. Kuri-

ozitou bylo zjištění hejna 13 ibisů skalních u Lešné na Vsetínsku počátkem srpna. Všichni ptáci byli kroužkovaní a pocházeli z rakouské záchrané stanice. Před tím byli zjištěni v jižních Čechách a o jejich dalším osudu lze jen spekulovat.

Ze zajímavých druhů dravců zmíním letní záznamy káně bělochvosté, orla královského a křiklavého a raroha velkého. Šlo většinou o jednotlivé ptáky na potulce nebo podzimmím tahu. Objevili se také orli skalní, některá pozorování souvisí s hnízděním v oblasti Oderských vrchů, jinde jde o potulku nehnízdících ptáků. Poštołka rudonohá se vyskytla jen jednotlivě na jaře, a pak v srpnu a září.

Populace tetřivků stále zůstává ve vyšších oblastech Přerovska, zjištěno bylo až 7 kohoutů.

Díky suchému průběhu roku došlo i v létě k vysychání jindy plných rybníků. Znamenalo to výskyt řady druhů bahňáků. Významné byly v tomto směru malé rybníčky na Prostějovsku, pískovna u Krčmaně a Záhlinické rybníky. Byl zde zaznamenán výskyt některých zajímavých druhů, jako jespáček ploskozobý, jespák rezavý, kameňáček pestrý, ústříčnick velký, tenkozobec, pisila, vodouš štíhlý a všech běžně protahujících druhů bahňáků.

Z rackovitých zaslouží pozornost výskyt mladého racka mořského na přelomu června a července v Tovačově, na několika místech se na jarním tahu objevili rybáci velkozobí. Tah rybáků rodu Chlidonias nebyl nijak nápadný, i když se objevily všechny tři druhy na jaře i v letním období.

Jiří Šírek, e-mail: jirka.sirek(at)seznam.cz

Mládáta labutě Zpěvanky již létají nad rybníkem

První a jediná mládáta labutí zpěvných, která se narodila ve volné přírodě v České republice, se již učí létat na Zámeckém rybníku v Chropyni. Čtyři labuťátka se poprvé ukázala veřejnosti 4. června a poprvé vzlétla v úterý 5. září. Tedy po 93 až 95 dnech od vylíhnutí.

Její matka, ornitology pojmenovaná Zpěvanka, je vybízí ke krátkým letům takřka každý večer. Většinu dne je ale s mláděty ukrytá v hustém rákosí. Labuť zpěvné jsou při hnízdění velmi plaché na rozdíl od našich labutí velkých. Ne každému se proto poštěstí je vidět z ornitologické pozorovatelný při návštěvě Zámeckého rybníka v Chropyni. Večerní video letících mláďat si můžete prohlédnout na: <https://youtu.be/u5QIqSR2Q7Y>.

Od našich labutí velkých se pozná labuť zpěvná podle žlutě zbarveného zobáku. Samice labuť zpěvné je navíc označena kroužkem a límcem s kódem 7R42. Okroužkována byla v Německu na zimovišti labutí zpěvných v lednu 2006, a to jako dospělá samice. Proč se nevrátila do svého severského rodiště a usadila se na Moravě, zůstává pro ornitology záhadou.

Její nejoblíbenější rybníky se nacházejí v Tovačově, Kojetíně a Chropyni. Objevila se také na jižní Moravě, v Maďarsku i v Polsku. Od členů Moravského ornito-

logického spolku dostala jméno Zpěvanka a postupně se stala ornitologickou celebritou.

Již v roce 2009 to vypadalo, že vytvoří pár se samcem labutě velké, ale k jejich zahrnutí nakonec nedošlo. I v následujících letech se o samce labutí velkých zajímala, ale až v únoru 2011 potkala v Tovačově samce svého druhu. Ten ale krátce nato uhynul.

Dalšího samce potkala až v loňském roce a letos s ním zahrnila na Zámeckém rybníku v Chropyni. Oba ptáci se již více než měsíc střídali v sezení na hnízdě, které bylo dobře ukryto v hustém rákosí. V neděli 4. června poprvé vyvedli svá mláďata na volnou hladinu k velké radosti nejen ornitologů, ale i místních milovníků přírody.

Jejich hnízdiště je pravidelně sledováno členy Moravského ornitologického spolku a vzniklo i video dokumentující jedinečné hnízdění labutí zpěvných v České republice, které si můžete prohlédnout na: https://youtu.be/GG50_cLlj-M.

Jiří Šafránek, e-mail: mosprerov(at)seznam.cz

Genocida motáků na Kojetínsku

Na přelomu srpna a září 2017 došlo u Polkovic na Kojetínsku ke stěží uvěřitelnému činu – neznámý pachatel zde postupně postřílel minimálně 26 motáků pochopů a dva motáky lužní. Slovo minimálně není užito náhodou – spíše lze předpokládat, že dravci nalezení na rozsáhlých polích byli jen částí obětí neznámého střelce. Vzhledem k rozsahu obětí byla na místo činu povolána paní Pískovskou, která první našla mrtvé i postřelené ptáky, Policie ČR. Následně byla na lokalitu po oznámení případu na ČSO poslána i odborná pracovnice se speciálně vycvičeným psem na vyhledávání ptačích kadaverů. Ve výše uvedeném počtu je i šest jedinců motáků pochopů „jen“ postřelených – ve všech těchto jedincích byly na základě rentgenových snímků prokázány broky.

Celý případ je tak závažný (byly spáchány zřejmě hned 2 trestné činy), že se vyšetřování ujala kriminální policie v Přerově. Smutné na tomto případě je i fakt, že si střelec evidentně nedokáže dát dohromady pět a pět: přítomnost vysokého počtu dravců (a čápů bílých, volavek popelavých i volavek bílých) na této lokalitě je jednoznačně vyvolána enormní početností významného škůdce, hraboše polního. A pokud se myslivci (nikdo jiný zde prakticky v takovém množství střilet nemohl) zbaví svých přirozených pomocníků, musí na tlumení hrabošů nastoupit chemie. Je to opravdu to, co myslivci (velmi často se rekrutující z řad zemědělců hospodařících na lokalitě) chtějí?

Josef Chytil, e-mail: chytil(at)prerovmuzeum.cz

Nový web MOSu

Jak jste si mohli všimnout, webová stránka MOSu poslední měsíce v podstatě zamrzla a nové příspěvky nepřibývaly. Nicméně skvělou zprávou je, že by se to do konce roku mělo změnit, protože vznikne nový web v uživatelsky příjemnějším prostředí, v redakčním systému Wordpress, jehož výhodou bude především snadné vkládání příspěvků na web ve srovnání s prostředím současným. To umožní, aby se do vkládání příspěvků zapojilo více členů a navzájem si pomohli v době, kdy je většina z nich často zaneprázdněna. Nyní jednáme o technických řešeních se současným poskytovatelem web hostingu a budeme se snažit, aby současný název (doména) webu (www.mos-cso.cz/) zůstal zachován. Výše popsané změny povedou i ke změně designu stránek a její částečné rekonstrukci, kdy se pokusíme vytrýdit neaktuální stránky a doplnit web o ty nové. Doufáme, že nový kabát našeho hlavního komunikačního média se Vám bude líbit! Také věříme, že toto znovuoživení webu osloví i některé z Vás v psaní příspěvků na web, protože zaměření příspěvků se meze nekladou.

Ondřej Belfín, e-mail: [ondra.belfin\(at\)gmail.com](mailto:ondra.belfin(at)gmail.com)

Pozvánka na podzimní exkurze MOS

30. 9. 2017 - Evropský festival ptactva na tovačovských rybnících

Odjezd linkového autobusu v 7.00 hod z autobusového nádraží Přerov (stanoviště č. 16), sraz u sádek v Tovačově v 8.00 hod. Exkurze se zastaví na Křenovském rybníce. Dále bude pokračovat na Hradeckém rybníce. Předpokládá se, že zájemci se mohou k exkurzi připojit i kdykoli později přímo na hrázi rybníka. Mimo obvyklých druhů se dá předpokládat přítomnost tažných druhů putujících do svých zimovišť.

Exkurzi povede: Adolf Goebel (mob.: 776 064 743, e-mail: [goebel\(at\)mos-cso.cz](mailto:goebel(at)mos-cso.cz)) a Jiří Šafránek (mob.: 606 324 763, e-mail: [mosprrerov\(at\)seznam.cz](mailto:mosprrerov(at)seznam.cz)).

7. 10. 2017 - Evropský festival ptactva na Záhlinických rybnících

Sraz v 8:15 v Záhlinicích u Hostince U Čápa. Doprava do Záhlinic individuální, vlakové spojení z Přerova 7:35 (z Hulína - odjezd v 8:02), příjezd do Záhlinic v 8:05, pěšky asi 5 min. na místo srazu. Projdeme společně soustavu rybníků a nahlédneme zcela jistě nejen do tajů ptačí říše. Akce se koná za každého počasí a končí přibližně okolo 14. hodiny. Návrat zpět do Záhlinic, tak aby bylo možné stihnout vlaky (směr Hulín v 13:55, směr Otrokovice v 14:04). Akci pořádají Ornis Muzea Komenského, Moravský ornitologický spolek a ČSOP Via Hulín.

Exkurzi povede: Martin Vymazal (tel.: 608 368 333, e-mail: [mvyamazal\(at\)seznam.cz](mailto:mvyamazal(at)seznam.cz))

8. 10. 2017 - Evropský festival ptactva na Chomoutovském jezeře

Sraz je v 8:00 hod na parkovišti u jezera za křižovatkou směr Březce. Na místo je spojení autobusem z Olomouce, buď linkou 764 (odjezd 6:45 hod z autobusového

nádraží, příjezd na zastávku Chomoutov, škola v 7:11 hod) nebo linkou 20 (odjezd z Náměstí Hrdinů v 6:59 hod, příjezd na zastávku Chomoutov, škola v 7:18 hod). Ze zastávky se jde pěšky Písečnou ulicí a poté po louce kolem jezera. Na lokalitě budou k vidění protahující druhy kachen a jiní zajímaví ptáci. V plánu je ukázka odchytu a kroužkování ptáků. Předpokládaný konec exkurze je kolem poledne, trasa bude dlouhá zhruba 2 kilometry. K exkurzi se je možno připojit kdykoliv v jejím průběhu.

Exkurzi povede: Jan Vidlař (tel.: 734 571 830, e-mail: janvidlar(at)gmail.com)

8. 10. 2017 – Olomouc, Korunní pevnůstka

Festival bude probíhat na Pevnosti poznání PŘF UP Olomouc. Začátek v 8:00 ráno v areálu Korunní pevnůstky, ukázky odchytů, krátká exkurze do parků pro veřejnost. Celodenní akce na Pevnosti poznání, promítání tematických filmů a klipů z produkce ČSO, aktivity pro děti. Detailní program akce i časový harmonogram sledujte na www.pevnostpoznani.cz. Pořádá ČSO ve spolupráci s Centrem popularizace vědy PŘF UP Olomouc – Pevností poznání.

Exkurzi povede: Evžen Tošenovský (e-mail: tosenovsky(at)birdlife.cz, tel. 777 771 196)

25. 11. 2017 - Ornitologická exkurze za ptáky tovačovských rybníků

Odjezd linkového autobusu v 10.00 hod z autobusového nádraží Přerov (stanoviště č. 16), sraz u sádek v Tovačově v 10.50 hod. Předpokládá se, že zájemci se mohou k exkurzi připojit i kdykoli později přímo na hrázi rybníka. Mimo obvyklých druhů by měly být k vidění také severské druhy ptáků na tahu do zimovišť. Za špatného počasí se exkurze nekoná. Předpokládá se i návštěva štěrkopískovny v Anníně (Donbas).

Exkurzi povede: Adolf Goebel (tel.: 776 064 743, e-mail: goebel(at)mos-cso.cz) a Jiří Šafránek (tel.: 606 324 763, e-mail: mosprerov(at)seznam.cz)

28. 12. 2017 - Výprava za husami a berneškami na jižní Moravu

Tradiční akce, kterou pořádá každoročně Klub300 (www.klub300.cz). Účastníci sledují za úsvitu ranní rozlet hus na hrázi Vodního díla Nové Mlýny a podle možností se za husami vypraví do polí, kde v husích hejnech vyhledávají vzácné zatoulance, jako jsou např. bernešky bělolící nebo rudokrké. Podle situace je výprava doplněna i o návštěvu dalších lokalit. Podmínkou je vlastní motorové vozidlo, protože jednotlivé lokality jsou rozptýleny po větším území. Doba srazu bude upřesněna.

Exkurzi povede: Jiří Šafránek (mob.: 606 324 763, e-mail: mosprerov(at)seznam.cz) a Adolf Goebel (mob.: 776 064 743, e-mail: goebel(at)mos-cso.cz) s některým z místních znalců.

© Katka Ševčíková

Publikujte v Moudivláčkovi!

Pozorovali jste zajímavého opeřence? Máte nezapomenutelný zážitek z terénu nebo z exkurze? Chcete sdělit ostatním členům MOS něco neslýchaného? Napište příspěvek do Moudivláčka! Své příspěvky týkající se tématu ptáků nebo moravské ornitologie zasílejte na e-mail: info@mos-cso.cz. Aktuální příspěvky lze umístit i na webových stránkách Moravského ornitologického spolku www.mos-cso.cz.

Videokanál MOS

Navštivte videokanál MOS na YouTube

Již více než 700 videí ptáků, ale i dalších skupin organismů si můžete prohlédnout na videokanále MOS na www.youtube.com/MOS1932. Vaše videa můžete zasílat správci kanálu: *Adolf Goebel*, e-mail: [goebel\(at\)mos-cso.cz](mailto:goebel(at)mos-cso.cz).

Moudivláček – zpravodaj Moravského ornitologického spolku – středomoravské pobočky ČSO. Interní zpravodaj pro členy MOS – smp ČSO. Kontakt (adresa pro zasílání příspěvků a korespondence): Bezručova 10, 750 02 Přerov, e-mail: info@mos-cso.cz, www.mos-cso.cz, bankovní spojení: 32434831/0100. Kresby na titulní straně – © Jiří Polčák (moudivláček lužní), © Kateřina Ševčíková (hrdlička zahradní), grafická spolupráce – Jiří Kaláček. Vychází nejméně dvakrát ročně v elektronické podobě a tiskem v nákladu 30 ks. Číslo 2/2017 vyšlo 27. 9.

